

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยถึงการทดลองครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยจิตเวช จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้ป่วยที่รับไว้รักษาในหอผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลสมเด็จพระปิตุลาธิราชกุล ระหว่าง วันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2528 ถึงวันที่ 28 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 รวม 6 แห่ง เป็นหอผู้ป่วยชาย 3 แห่ง หอผู้ป่วยหญิง 3 แห่ง โดยเป็นหอผู้ป่วยที่พยาบาลจิตเวชผู้ช่วยวิจัยปฏิบัติงานอยู่ ในการเลือกผู้ป่วย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1. อายุระหว่าง 15-60 ปี เพราะผู้ที่เข่าวัยเกินไป ต้องใช้วิธีการรักษาพิเศษ ส่วนผู้ที่มีอายุสูงเกิน 60 ปีไปแล้ว อาจมีอาการทางสมองแทรกซ้อนได้
2. ไม่เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีพยาธิสภาพทางสมอง (Organicity) เพราะความผิดปกติของสภาพจิตของผู้ป่วยประเภทนี้ เกิดขึ้นค่อนข้างถาวร
3. เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าไม่เป็นปัญญาอ่อน เป็นอันธพาล (Psychopath) เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดกดอยมาก ๆ (Regressed) หรือเป็นผู้ที่เสื่องมาก ๆ (Chronic)
4. ไม่อยู่ในภาวะสับสน วุ่นวายจนเกินไป เพราะผู้ป่วยในลักษณะนี้จะไม่สามารถอยู่นิ่งเพื่อเล่า ระบายความรู้สึก หรือรับฟังได้
5. ญาติและแพทย์เจ้าของไข้ให้ความร่วมมือในการศึกษา

ตัวอย่างประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวอย่างประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน วิธีจัดผู้ป่วยเข้ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ใช้วิธีจับฉลาก และได้มีการกำจัดตัวแปรแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาได้ โดยมีวิธีการจัดดังต่อไปนี้

1. จำแนกผู้ป่วยเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 อายุระหว่าง 15-30 ปี กลุ่มที่ 2 อายุระหว่าง 31-45 ปี และกลุ่มที่ 3 อายุระหว่าง 46-60 ปี โดยแต่ละกลุ่มมีผู้ป่วยเพศชาย และเพศหญิงเป็นจำนวนเลขคู่

2. จัดผู้ป่วยที่เลือกไว้ เข้าในกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยวิธีจับฉลาก โดยให้แต่ละกลุ่มประกอบด้วย ตัวอย่างประชากรที่มีกลุ่มอายุ และเพศ ในจำนวนเท่า ๆ กัน จนครบ กลุ่มละ 20 คน ดังเสนอไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยในกลุ่มควบคุมและในกลุ่มทดลอง แบ่งตามกลุ่มอายุ และเพศ

กลุ่มอายุ	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		รวม/คน
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	
15 - 30 ปี	5	8	5	8	26
31 - 45 ปี	2	3	2	3	10
46 - 60 ปี	1	1	1	1	4
รวม	8	12	8	12	40

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด คือ

1. แบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช
2. แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช

เครื่องมือทั้ง 2 ชุดนี้ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาจากตำราจิตเวชศาสตร์ เกี่ยวกับลักษณะความผิดปกติของสภาพจิต ในผู้ป่วยจิตเวช
2. ศึกษาจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ เกี่ยวกับเกณฑ์ในการประเมินความผิดปกติของพฤติกรรมในผู้ป่วยจิตเวช
3. ศึกษาแนวความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และการแสดงออกของผู้ป่วยจิตเวช โดยการสังเกต และสนทนากับผู้ป่วย ในระหว่างการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา เป็นเวลา 1 เดือนก่อนการสร้างเครื่องมือ
4. นำข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 1, 2 และ 3 มาสร้างแบบทดสอบและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช

แบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช

แบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนา มาจาก แบบทดสอบ SCL-90 (Symptom Checklist-90) ที่ ละเอียด ชูประบุร (2521 : 9-16) สร้างขึ้น เพื่อใช้ประเมินอาการของ ผู้ป่วยโรคประสาทและโรคทางจิตเวชอื่น ๆ ในลักษณะของมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีรายการทั้งสิ้น 90 ข้อ และกำหนดคะแนนแต่ละ มาตรา ดังนี้

ไม่เลย	หมายถึง ผู้ตอบไม่มีความทุกข์ หรือมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาการนั้นเลย	ไต่คะแนน 0 คะแนน
เล็กน้อย	หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับอาการนั้นอยู่บ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอ และเป็นจำนวนน้อย	ไต่คะแนน 1 คะแนน
ปานกลาง	หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับอาการนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ และเป็นจำนวนพอประมาณ	ไต่คะแนน 2 คะแนน
ค่อนข้างมาก	หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับอาการนั้นสม่ำเสมอ และมีจำนวนพอประมาณไปจนถึงมาก	ไต่คะแนน 3 คะแนน
มากที่สุด	หมายถึง ผู้ตอบมีความทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับอาการนั้นอย่างมาก ทั้งความถี่ และความรุนแรง	ไต่คะแนน 4 คะแนน

แบบทดสอบนี้จะประเมินอาการของผู้ป่วย 9 ด้าน คือ

1. การเจ็บป่วยทางกายอันเนื่องมาจากจิตใจ (Somatization Dimension) 12 ข้อ
2. การย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive Compulsive Items) 10 ข้อ
3. ความรู้สึกบกพร่อง หรือความรู้สึกว่าตนเองมีปมท้อ (Inter-personal Sensitivity) 9 ข้อ
4. ความซึมเศร้า ความรู้สึกสิ้นหวังท้อแท้ (Depression Dimension) 13 ข้อ
5. ความวิตกกังวล (Anxiety Dimension) 10 ข้อ
6. ความโกรธแค้นรุนแรง (Hostility Dimension) 6 ข้อ
7. การกลัวที่รุนแรง ไม่สมเหตุผล (Phobic Anxiety Items) 7 ข้อ
8. ความระแวงสงสัย (Paranoid Ideation Dimension) 6 ข้อ
9. การสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจในค่านิยม การรับรู้ (Psychoticism) 10 ข้อ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบดังกล่าว ให้สอดคล้องกับอาการและอาการแสดง ของผู้ป่วยที่เป็นตัวอย่างประชากร ต่อจากนั้น ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นจิตแพทย์ จำนวน 4 ท่าน นักจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน อาจารย์พยาบาล ทางจิตเวช จำนวน 3 ท่าน และพยาบาลจิตเวช จำนวน 1 ท่าน รวม 10 ท่าน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข โดยจะถือว่าแบบวัดข้อใด ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน หรือมากกว่า จะเป็นแบบวัดที่ดีว่า มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

แบบวัดซึ่งมีความตรงตามเนื้อหาแล้ว ประกอบด้วย ข้อรายการ จำนวน 42 ข้อ และกำหนดคะแนนแต่ละมาตรา ดังนี้

ไม่เป็นเลย	หมายถึง ผู้ตอบไม่มีความคิด หรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นเลยใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ได้คะแนน 0 คะแนน
เป็นเล็กน้อย	หมายถึง ผู้ตอบมีความคิด หรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 1-2 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ได้คะแนน 1 คะแนน
เป็นบางเวลา	หมายถึง ผู้ตอบมีความคิด หรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 3-4 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ได้คะแนน 2 คะแนน
เป็นค่อนข้างบ่อย	หมายถึง ผู้ตอบมีความคิด หรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 5-6 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ได้คะแนน 3 คะแนน
เป็นเกือบตลอดเวลา หรือเป็นตลอดเวลา	หมายถึง ผู้ตอบมีความคิด หรือความรู้สึกนั้น ตั้งแต่ 7 ครั้งขึ้นไป ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	ได้คะแนน 4 คะแนน

แบบวัดที่พัฒนาแล้วนี้ จะประเมินพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช 7 ด้าน

คือ

1. การย่ำคิดย้ำทำ 4 ข้อ
2. ความรู้สึกบกพร่อง หรือความรู้สึกว่าตนเองมีปมค้อย 4 ข้อ

3. ความซึ่มเศร้า ความรู้สึกสิ้นหวังท้อแท้ 7 ข้อ
4. ความวิตกกังวล 5 ข้อ
5. ความโกรธแค้นขุ่นเคือง 6 ข้อ
6. ความระแวงสงสัย 6 ข้อ
7. การสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจในด้านความคิด การรับรู้ 10 ข้อ

เมื่อนำแบบวัดที่มีความตรงตามเนื้อหาแล้วไปใช้กับผู้ป่วยจิตเวชที่มีคุณสมบัติเหมือนตัวอย่างประชากร จำนวน 10 คน เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัด ตามแบบของ ครอนบาช ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวชนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากมาตราส่วนประเมินค่าพฤติกรรม (Behavioral Rating Scale) ที่ บาย และ เบอ์นอล (Bye and Bernal 1968 : 251-255) สร้างขึ้น เพื่อใช้สำหรับการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ในงานวิจัยของเขา ในลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 7 มาตรา โดยมีข้อรายการทั้งหมด 16 คู่ พฤติกรรมแต่ละคู่ มีลักษณะตรงข้ามกัน เช่น กระวนกระวาย และสงบ ตำแหน่งของพฤติกรรมทั้ง 16 คู่ จัดโดยให้พฤติกรรมค้ำบวกรวม เช่น สงบ และพฤติกรรมค้ำลบรวม เช่น กระวนกระวาย อยู่ สลับที่กันครึ่งต่อครึ่ง และพฤติกรรมแต่ละคู่ มีคะแนนระหว่าง 1-7 คะแนน

ผู้วิจัย ได้พัฒนามาตราส่วนประเมินค่าพฤติกรรมดังกล่าวให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ป่วย ที่เป็นตัวอย่างประชากร และเพื่อให้เกิดความแม่นยำในการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือ เพื่อใช้ประกอบการประเมินพฤติกรรมโดยแบบสังเกตขึ้น โดยได้วิเคราะห์และระบุพฤติกรรมค้ำบวกรวม และพฤติกรรมค้ำลบรวม ไว้อย่างชัดเจน (ดูในภาคผนวก ข) ต่อจากนั้นได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน ทิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข โดยถือว่าแบบสังเกต

พฤติกรรมข้อใด ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน หรือมากกว่า จะ เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ถือได้ว่า มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ช่วยจิตเวช ซึ่งมีความตรงตามเนื้อหาแล้ว ประกอบด้วยข้อรายการ จำนวน 18 คู่ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 7 มาตรา พฤติกรรมแต่ละคู่ มีคะแนนระหว่าง 1-7 คะแนน โดยกำหนดคะแนนในแต่ละ มาตราของพฤติกรรมแต่ละคู่ ดังนี้

พฤติกรรมค้ำบวก	ได้คะแนน 1 คะแนน
พฤติกรรมใกล้เคียงกับพฤติกรรมค้ำบวกมากที่สุด	ได้คะแนน 2 คะแนน
พฤติกรรมใกล้เคียงกับพฤติกรรมค้ำบวกในอันดับรองลงไป	ได้คะแนน 3 คะแนน
พฤติกรรมที่อยู่กึ่งกลางระหว่างพฤติกรรมค้ำบวกและพฤติกรรมค้ำลบ	ได้คะแนน 4 คะแนน
พฤติกรรมใกล้เคียงกับพฤติกรรมค้ำลบในอันดับรองลงไป	ได้คะแนน 5 คะแนน
พฤติกรรมใกล้เคียงกับพฤติกรรมค้ำลบมากที่สุด	ได้คะแนน 6 คะแนน
พฤติกรรมค้ำลบ	ได้คะแนน 7 คะแนน

เมื่อนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่มีความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปหาความ เทียง (Reliability) ของการสังเกต โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ชนิดมีคะแนน 1 จำนวน ใน 1 รายการ ได้ค่าความเที่ยงเมื่อผู้วิจัยสังเกตคนเดียว เท่ากับ 0.83

กระบวนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยทั้งหมดอย่างเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการทดลอง

1.1 สร้างแบบวัดและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวชที่สมบูรณ์ โดยค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและต่างประเทศ และจากการศึกษาพฤติกรรมของ ผู้ป่วยจิตเวชโดยตรง

1.2 สร้างและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้พร้อม

1.3 นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา และขอเข้าพบผู้อำนวยการ แพทย์หัวหน้าฝ่ายผู้ป่วยจิตเวชผู้ใหญ่ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้

1.4 ผู้วิจัยเลือกผู้ช่วยวิจัย ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1.4.1 ผู้ช่วยวิจัย จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ทำการทดลอง เป็นพยาบาลระดับวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลจิตเวช มาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี และผ่านการศึกษาดبلومตามหลักสูตรวิชา สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ระดับหลังการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีระยะเวลาในการศึกษาและฝึกอบรม 1 ปี เพิ่มเติมภายหลังจากจบการศึกษา จากหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ (วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเป้าหมายของการอบรม อยู่ในภาคผนวก ง) และปัจจุบันปฏิบัติงานอยู่ที่โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้

1.4.2 ผู้ช่วยวิจัย จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้จัดกลุ่มตัวอย่าง ประชากร และทำการสังเกตผู้ป่วยจิตเวช ที่มีคุณสมบัติเหมือนตัวอย่างประชากร จำนวน 14 คน โดยใช้แบบสังเกตที่สร้างขึ้นร่วมกับผู้วิจัย เพื่อทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของการสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช โดยผู้วิจัยในการทดลองจริง

1.5 ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง ตลอดจนวิธีประเมินผลการทดลอง และทบทวนขั้นตอนในการใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อการรักษาแก่พยาบาลจิตเวชผู้ช่วยวิจัย

2. ขั้นตอนการทดลองและรวบรวมข้อมูล

การทดลองนี้เป็นการทดลองใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อการรักษาผู้ช่วยจิตเวช โดยดำเนินการทดลองเป็นลำดับขั้นดังนี้

2.1 เลือกตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยคัดเลือกพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่พยาบาลจิตเวชผู้ช่วยวิจัยปฏิบัติงานอยู่ เพื่อขอตรวจรายชื่อ และศึกษาประวัติส่วนตัว และประวัติการเจ็บป่วย ของผู้ป่วยที่รับไว้รักษาในหอผู้ป่วยนั้น ๆ ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์ก่อนเริ่มดำเนินการทดลองเป็นต้นมา เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ป่วยที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จนได้กลุ่มตัวอย่างประชากรครบ 40 คน

2.2 แจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการดำเนินการทดลองแก่แพทย์เจ้าของไข้ เพื่อขอความร่วมมือ

2.3 จัดผู้ป่วยเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยวิธีจับฉลาก แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 20 คน และกลุ่มทดลอง 20 คน โดยผู้ช่วยวิจัย 1 คน เป็นผู้จับฉลากและจกรายชื่อผู้ป่วยในแต่ละกลุ่มไว้ โดยมีให้ผู้วิจัยทราบว่า ผู้ป่วยรายใดอยู่ในกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการลำเอียงของผู้วิจัยในการสังเกตพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช

2.4 ผู้วิจัยไปพบ และฝึกปฏิบัติการสัมพันธ์กับผู้ป่วยในกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม เป็นรายบุคคลก่อนการทดลอง โดยที่ผู้วิจัยไม่ทราบว่า ผู้ป่วยคนใดอยู่ในกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ป่วย ให้ผู้ป่วยเกิดความรู้สึกคุ้นเคยและให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัด และตอบคำถามของผู้วิจัย และเพื่อที่จะสังเกตพฤติกรรมของผู้ป่วย โดยผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และบอกจุดประสงค์ในการมาพบและสนทนาค่อย ๆ ว่าผู้วิจัยต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกของเขาในช่วง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา จนกระทั่งถึงขณะนั้น เพื่อนำคำตอบที่ได้ไปเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการรักษาผู้ป่วยจิตเวชต่อไป เมื่อสนทนากับผู้ป่วยจนเกิดความคุ้นเคย และเข้าใจจุดประสงค์แล้ว จึงให้ผู้ป่วยตอบแบบวัด

เพื่อประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยก่อนการทดลอง ในกรณีที่ผู้ป่วยอ่านหนังสือได้ จะให้ผู้ป่วยทอบแบบวัดเอง โดยผู้วิจัยคอยชี้แจงเมื่อมีปัญหา ถ้าผู้ป่วยอ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่ต้องการอ่านและเขียนทอบแบบวัดด้วยตนเอง ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟังและเขียนคำตอบลงในแบบวัดแทนผู้ป่วย สำหรับการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยก่อนการทดลอง โดยแบบสังเกตพฤติกรรมนั้น ผู้วิจัยจะทำการประเมินในทันทีที่การสนทนากับผู้ป่วยแต่ละรายสิ้นสุดลง ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาประมาณ 1-1½ ชั่วโมง ต่อผู้ป่วย 1 ราย

คะแนนพฤติกรรมของผู้ป่วยแต่ละราย ที่ประเมินได้จากแบบวัดและแบบสังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลอง ถือว่าเป็นคะแนนพฤติกรรมจากการวัดครั้งแรก (Pre-test) ของผู้ป่วยจิตเวชแต่ละรายเมื่อใช้เครื่องมือแต่ละชุด

2.5 ผู้ช่วยวิจัยที่เป็นผู้จับฉลาก และจกรายชื่อผู้ป่วยในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไว้ แจงให้พยาบาลจิตเวช ผู้ช่วยวิจัย ที่เป็นผู้ทดลองใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษา ทราบชื่อผู้ป่วยในกลุ่มทดลองของแต่ละคน

2.6 พยาบาลจิตเวช ผู้ช่วยวิจัย ปฏิบัติการพยาบาล โดยการใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษากับผู้ป่วยจิตเวชในกลุ่มทดลองติดต่อกัน รายละ 9 ครั้ง (จกรายละเอียดของกระบวนการนี้ ในภาคผนวก ก) ครั้งละประมาณ 30 นาที ในระยะเวลา 2-3 สัปดาห์ โดยพยาบาลจิตเวช ผู้ช่วยวิจัย 1 คน ปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษาแก่ผู้ป่วยจิตเวช ในอัตราส่วน 1 : 2

2.7 หลังจากพยาบาลจิตเวช ผู้ช่วยวิจัย จบการใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษากับผู้ป่วยจิตเวชแล้ว จึงแจ้งให้ผู้ป่วยวิจัยที่ทำหน้าที่จับฉลาก และจกรายชื่อผู้ป่วย ที่อยู่ในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทราบ เพื่อแจ้งให้ผู้วิจัยทราบต่อไป โดยแจ้งชื่อผู้ป่วยในกลุ่มควบคุมที่คู่กับผู้ป่วยในกลุ่มทดลองนั้น ๆ ให้ผู้วิจัยทำการประเมินมาพร้อม ๆ กัน เพื่อมิให้ผู้วิจัยทราบว่าผู้ป่วยรายใด อยู่ในกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยทำการประเมินพฤติกรรมของผู้ป่วยหลังการทดลอง โดยการไปพบ และมีปฏิริยาสัมพันธ์กับผู้ป่วยในกลุ่มทั้งสองเป็นรายบุคคล และใช้แบบวัด และแบบสังเกตพฤติกรรมชุดเดิมสำหรับประเมินพฤติกรรมหลังการทดลอง เช่นเดียวกัน การวัดพฤติกรรมของผู้ป่วยภายหลัง

การทดลอง ผู้วิจัยทำให้เสร็จสิ้นภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากพยาบาลจิตเวชผู้ช่วย
วิจัยทำการทดลองเสร็จ

คะแนนพฤติกรรมของผู้ป่วยแต่ละรายที่ประเมินได้จากแบบวัด
และแบบสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลอง ถือว่าเป็นคะแนนพฤติกรรมจากการวัด
ครั้งหลัง (Post-test) ของผู้ป่วยจิตเวชแต่ละราย เมื่อใช้เครื่องมือ
แต่ละชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการประเมิน
พฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่า t โดย
ใช้สูตร (ประคอง กรรณสุข 2525 : 96-100)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}} \quad \text{ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) คือ (N-1)}$$

$\bar{D}$ = ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของข้อมูลทั้งสองชุด

$S_{\bar{D}}$ = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความแตกต่างระหว่าง
ค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อมูลทั้งสองชุด

N = จำนวนคน

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการวัดพฤติกรรมของผู้ป่วย
ภายหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์
ความแปรปรวนรวมรวม (Analysis of Covariance) ตามแนวการ
วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (ประคอง กรรณสุข 2525 : 309-
340) โดยใช้คะแนนทดสอบก่อนการทดลองด้วยแบบวัดและแบบสังเกตเช่นเดียวกัน

3. หาความเที่ยงของแบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช โดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach)
 อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2525 : 52-53)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

n = จำนวนข้อสอบ

s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ (Variance of a Single Item)

s_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด
 หรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 (Standard Deviation) ของคะแนนของ
 ผู้รับการทดสอบทั้งหมด

4. หาความเที่ยงของการประเมินโดยแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช
 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดมีคะแนน 1 จำนวน ใน 1 รายการ
 (ประคอง กรรณสูต 2525 : 230)

$$r_{tt} = 1 - \frac{MS_w}{MS_r}$$

เมื่อ r_{tt} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของการประเมิน
 โดยแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช

MS_w = ความแปรปรวนคลาดเคลื่อน (Error Variance)

MS_r = ความแปรปรวนระหว่างบุคคล (Variance Among Individual)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยคำนวณด้วยตนเองโดยใช้เครื่องคิดเลข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย